

СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ПРАВА
ЛІГА СТУДЕНТІВ АСОЦІАЦІЇ ПРАВНИКІВ УКРАЇНИ

**РЕФОРМУВАННЯ ПРАВОВОЇ СИСТЕМИ
В КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ**

МАТЕРІАЛИ

IV Міжнародної науково-практичної конференції
(Суми, 21–22 травня 2020 року)

У двох частинах

Частина 2

Суми
Сумський державний університет
2020

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ПРАВОВОЇ ОХОРОНИ ВІЛ-ІНФІКОВАНИХ ЗАСУДЖЕНИХ

Янішевська К. Д.

*к. ю. н., доцент, старший викладач кафедри КПДС ННІ права
Сумського державного університету*

Як відомо, розвиток будь-якого суспільства формується завдяки існуванню позитивних та негативних явищ. Це можна сказати і про формування українського суспільства. Так, поряд з суспільною працею, духовними цінностями, культурними здобутками існують такі негативні чинники як злочинність, насильство, алкоголізм, проституція, наркоманія та інші. Однією з сучасних проблем нашого суспільства є поширення ВІЛ інфекції.

ВІЛ-інфекція (синдром набутого імунodefіциту – СНІД, human immunodeficiency virus infection – HIV infection, acquired immunodeficiency syndrome – AIDS, erworbenen immundefektsyndrome – EIDS, syndrome d’immunodeficiency acqoise – SIDA) – повільно прогресуюче інфекційне захворювання, що виникає внаслідок зараження вірусом імунodefіциту людини, що вражає імунну систему, в результаті чого організм стає високо сприйнятливий до опортуністичних інфекцій і пухлин, які в кінцевому підсумку призводять до загибелі хворого. Інфікування людини вірусом імунodefіциту не викликає обов’язкової і негайної поразки імунної системи. Погіршення здоров’я може настати через значний час або взагалі не наступити, але людина стає вірусноносієм, що становить загрозу здоров’ю не тільки самого хворого, але і інших осіб [1].

Наша держава сьогодні посідає одне з перших місць серед країн європейського регіону за кількістю ВІЛ-позитивних осіб. За даними Центру громадського здоров’я МОЗ України на початок 2018 р. в країні проживало 244 000 ВІЛ-позитивних людей. Кожен сотий громадянин України у віці від 15 до 49 років інфікований ВІЛ [2].

Згідно з останніми статистичними даними Центру громадського здоров’я МОЗ України у березні 2020 року в Україні офіційно зареєстровано 1 349 нових випадків ВІЛ-інфекції, у 403 пацієнтів діагностовано СНІД, а 214 людей померли від СНІДу. Інфікування ВІЛ в Україні у березні 2020 року було здійснено шляхом: гетеросексуальним – 839 випадків; гомосексуальним – 31 випадок; парентеральний – 467 випадків; вертикальним – 141 випадок; невідомим – 4 випадки [3].

Варто зазначити, що значна кількість осіб, у середовищі яких розповсюджені ВІЛ-інфекції, є ув’язнені. Для багатьох в’язниць світу характерними є переповненість, насилля, недостатнє освітлення та незадовільні соціально-побутові умови, а також недостатній рівень захисту від екстремальних кліматичних умов. Коли подібні умови супроводжуються дефіцитом засобів особистої гігієни, недостатнім харчуванням,

обмеженими можливостями доступу до чистої питної води та недостатнім рівнем медико-санітарного забезпечення, тоді зростає уразливість ув'язнених щодо інфікування ВІЛ та іншими соціально небезпечними інфекціями [4, с. 62].

Наша держава у діяльності щодо забезпечення прав ув'язнених, які мають статус ВІЛ позитивних керується як міжнародними, так і національними нормативно-правовими актами, такими як:

– Європейські пенітенціарні (в'язничні) правила Ради Європи; Рекомендації, Доповідь від 12.02.1987, прийняті Комітетом Міністрів 11 січня 2006 року, які встановлюють вимоги до дотримання прав людини в місцях позбавлення волі, створення гідних умов на час тюремного ув'язнення, зокрема щодо правової допомоги, трудової діяльності та охорони здоров'я [5];

– Мінімальні стандартні правила ООН щодо поводження з в'язнями, затверджені 30 серпня 1955 року, параграф 2 яких вказує на медико-санітарне обслуговування, яке слід організувати в тісному контакті з системою державних органів охорони здоров'я і таким чином, щоб забезпечити безперервність лікування й догляду, в тому числі у зв'язку з ВІЛ, туберкульозом та іншими інфекційними захворюваннями, а також наркозалежністю [6];

– Кримінально-виконавчий кодекс України, стаття 116 якого вказує на медико-санітарне забезпечення засуджених до позбавлення волі, організацію необхідних лікувально-профілактичних закладів, проведення лікувально-профілактичної і санітарно-протиепідемічної роботи [7];

– Закон України від 30.06.1993 № 3352-ХІІ «Про попереднє ув'язнення», ч. 4 ст. 11 якого закріплює, що медичне обслуговування, а також лікувально-профілактична і протиепідемічна робота в місцях попереднього ув'язнення організуються і проводяться відповідно до законодавства про охорону здоров'я [8];

– Спільний наказ Міністерства юстиції України, Міністерства охорони здоров'я України, Міністерства внутрішніх справ України та Державної служби України з контролю за наркотиками від 22.10.2012 № 821/937/1549/5/156 «Про затвердження Порядку взаємодії закладів охорони здоров'я, органів внутрішніх справ, слідчих ізоляторів і виправних центрів щодо забезпечення безперервності лікування препаратами замісної підтримувальної терапії», яким затверджено механізм лікування препаратами замісної підтримувальної терапії в ізоляторах тимчасового тримання органів внутрішніх справ, слідчих ізоляторах та виправних центрах [9];

– Спільний наказ Міністерства юстиції України, Міністерства охорони здоров'я України та Міністерства внутрішніх справ України від 05.09.2012 № 692/775/1311/5 «Про затвердження Порядку взаємодії закладів охорони здоров'я, територіальних органів

внутрішніх справ, установ виконання покарань та слідчих ізоляторів в частині забезпечення наступності диспансерного спостереження за ВІЛ-позитивними особами, здійснення клініко-лабораторного моніторингу за перебігом захворювання та проведення антиретровірусної терапії», який розроблено з метою забезпечення диспансерного спостереження за ВІЛ-позитивними особами, здійснення клініколабораторного моніторингу за перебігом хвороби та проведення антиретровірусної терапії (АРТ) серед затриманих осіб [10], тощо.

Зважаючи на існування певної кількості нормативно-правових актів щодо правової охорони ВІЛ-інфікованих засуджених, не можна говорити, що вони є бездоганними, а також те, що вони цілком виконуються працівниками пенітенціарних установ. До того ж низький рівень правової грамотності серед ВІЛ-позитивних ув'язнених в Україні є постійною проблемою, яка також впливає на отримання ними послуг догляду та лікування. Ще однією проблемою є недостатня кваліфікація медичного персоналу пенітенціарних установ щодо надання медичної допомоги ВІЛ-інфікованим.

Таким чином, зважаючи на вищевикладене можна говорити про те, що наявність правової бази, медичних працівників та медичних препаратів в установах пенітенціарної системи не гарантує ув'язненим ВІЛ інфікованим належного медичного забезпечення та охорони їх здоров'я.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Толмачева М. С. Инфекционные болезни. Киев, 2003. 423 с.
2. Статистика з ВІЛ/СНІДу. URL: <https://www.phc.org.ua/kontrol-zakhvoryuvan/vilnid/statistika-z-vilnidu>.
3. Статистика з ВІЛ/СНІДу. URL <https://www.phc.org.ua/news/statistika-vil-i-tb-v-ukraini-berezen-2020-roku>
4. Йосипів А. О. СНІД та злочинність: взаємозв'язок і проблеми сучасності. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія Юридичні науки*. Вип. 4. Том 2. 2016. С. 60–63.
5. The European Prison Rules (European Council); Recommendations, Report of 02.12.1987 (adopted by the Committee of Ministers on January 11, 2006 at the 952nd meeting of the Ministers' Deputies). URL: http://www.coe.int/t/dgi/criminallawcoop/Presentation/Documents/EuropeanPrison-Rules_978-92-871-5982-3.pdf.
6. Мінімальні стандартні правила ООН щодо поводження з в'язнями, від 30 серпня 1955 р. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_212.
7. Кримінально-виконавчий кодекс України від 11 червня 2003 р. № 1129-IV. URL:

<http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1129-15>.

8. Про попереднє ув'язнення: Закон України від 30.06.1993 р. № 3352-XII URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3352-12>.

9. Про затвердження Порядку взаємодії закладів охорони здоров'я, органів внутрішніх справ, слідчих ізоляторів і виправних центрів щодо забезпечення безперервності лікування препаратами замісної підтримувальної терапії: Спільний наказ Міністерства юстиції України, Міністерства охорони здоров'я України, Міністерства внутрішніх справ України та Державної служби України з контролю за наркотиками від 22.10.2012 р. № 821/937/1549/5/156. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z1868-12>.

10. Про затвердження Порядку взаємодії закладів охорони здоров'я, територіальних органів внутрішніх справ, установ виконання покарань та слідчих ізоляторів в частині забезпечення наступності диспансерного спостереження за ВІЛ-позитивними особами, здійснення клініко-лабораторного моніторингу за перебігом захворювання та проведення антиретровірусної терапії: Спільний наказ Міністерства юстиції України, Міністерства охорони здоров'я України та Міністерства внутрішніх справ України від 05.09.2012 р. № 692/775/1311/5. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z1615-12>.